

Årsmelding 2025

Styrets sammensetning

Kari Kvisle, nestleder
Oddlaug Lakseide, styremedlem og kontaktperson
Frank Nygård, sekretær
Tone Grande Nilsen, kasserer
Mariann Nesvold, styremedlem
Vegar Bjørkeng, styremedlem

Varamedlemmer

1. Siv Garles Sjøland
2. Erik Myre
3. Torild Brandmo

Revisorer

Eldbjørg Hillestad
Marit Fossen

Valgnernd

Kato Nyheim, leder
Elisabeth Müller
Vidkunn Haugli

Administrasjon

Til årsmøtet 28. januar hadde ikke valgnernda klart å finne ny lederkandidat. Valgnernda foreslo derfor å utvide styret fra 5 til 6 medlemmer. Årsmøtet godkjente forslaget, Kari Kvisle og Vegard Bjørkeng ble valgt som nye styremedlemmer.

12. februar konstituerte styret seg med Kari Kvisle som nestleder og Oddlaug Lakseide fortsatte som kontaktperson. I Brønnøysundregisteret har Tone og Oddlaug signaturrett. Frank fortsatte som sekretær og mottar lagets e-post sammen med Oddlaug. Vegard valgte dessverre å trekke seg fra styret fra 5. oktober. Varamedlem Siv Garles Sjøland har siden fungert som styremedlem.

Vår stødige revisor Inger Eldbjørg Hillestad gikk bort 19. desember.

Styret har i 2025 avholdt 10 møter og behandlet 50 saker. Varamedlemmene har møtt jevnlig. Fast møtested har vært lokaler hos Midt-Troms museum. Styret med gjester var invitert av Ivar Halvorsen til gården Dalberg og sommeravslutning. Juleavslutning ble avholdt i kommunens hus på Trollhaugen. Huset benyttes til daglig av Røde Kors.

Laget er medlem i Landslaget for lokalhistorie (LLH). LLH har siden 1990 gitt ut *Lokalhistorisk magasin*. I 2024 gikk magasinet over til å bli en fri digital publikasjon som kan leses på LLH's hjemmeside. Fra 2017 har det vitenskapelige tidsskriftet *Heimen* vært tilgjengelig digitalt via LLH's hjemmeside. LLH tilbyr nå egen lagsportal via sin hjemmeside.

<https://historielagsportalen.landslaget.org/landslaget>

Laget er medlem av Troms historielag (TH). TH benytter FB-gruppe til informasjon. Lagets årsmøte gjenvälgte Tone Grande Nilsen som vara til styret. Oddlaug er leder i valgkomiteén i 2026.

Styret benytter StyreWeb, en IT-løsning for lag og foreninger. Her arkiveres dokumenter og her registreres medlemmer med inn- og utmeldinger. Informasjon sendes enkelt til medlemmene fra denne. Laget benytter også StyreWeb til fakturering og regnskap.

Medlemstall

31. desember 2025 har laget registrert 68 betalende medlemmer. Medlemmer som ikke har fornyet sitt medlemskap får fortsatt e-poster med informasjon fra laget. Vedtektene krever skriftlig utmelding.

Lagets hjemmeside og FB-gruppe

Webredaktør Odd-Inge Larsen har god regi på hjemmesida. Styret sender over info om arrangement og aktivitet som ønskes publisert. Antall besøkende på sida har økt fra fjorårets rundt 100 til i dag nærmere 400 daglige besøk.

På hjemmesida under fanen SkoleNETT, ligger all dokumentasjon som er samlet inn i Fangeprosjektet. Laget valgte å åpne portalen 8. mai.

Facebook-gruppa har 515 medlemmer. Fra tidligere å være benyttet til å dele gamle bilder er aktiviteten lav og i hovedsak benyttet til å spre informasjon om lagets aktivitet.

Grasrotgivere

I 2025 har laget registrert 13 grasrotgivere.

Representasjon

Laget har representert lokalt, regionalt og sentralt. Landsmøte i LLH avholdes annethvert år. I 2025 ble møtet avviklet i Stavanger 23. – 25. mai. Jarle Bakke ble gjenvalgt som vararepresentant til styret for perioden 2025 – 2027.

28. januar inviterte velferdsoffiser i Heggelia Garnison laget til samarbeid da Jan Harald Tomassen valgte Istindportalen for premiere på filmen *Oldemors reise*. Laget valgte å legge årsmøte samme dag, annonserte filmen til sine medlemmer, bidro med billettsalg og kafe mot provisjon av billettinntektene, 25 %.

Marit Fossen, ansvarlig for Den kulturelle skolesekken (DKS) i Målselv kommune, inviterte sammen med Midt-Troms museum til samarbeid rundt markering av frigjøringen, 80 år 8. mai. 5. mai var elever i kommunens ungdomsskoler invitert til arrangement kalt «Atter fritt» i Istindportalen. Prosjektgruppa *Undervisningsmaterieell «2. verdenskrig - Fangeleirene i Målselv»* stilte på stand med minnetavlene for sovjetiske krigsfanger. Kristian Moldenæs fra museet stilte ut krigsminner fra Forsvarsmuseet. I tillegg til utstilling fortalte Morten Kasbergesen og Kjetil Åkra om lokale hendelser under krigen. Samme kveld var det åpent arrangement med samme fortellere hvor laget hadde ansvar for kafé.

Bardufoss videregående skoles bibliotekar satte opp utstilling i forbindelse med Fredsmarkeringa. Til utstillinga bidro prosjektgruppa med lokalhistorisk litteratur og kopi av minnetavlene. En elevgruppe benyttet våren 2025 portalen SkoleNETT i oppgave om fangeleirene.

Bautasteinen med minnetavle var på plass i Krigshistorisk landskap 19.11.2024. Laget var i kontakt med enhetsleder for kultur og fritid Asbjørg Utby og ordfører Martin Nymo ang. avduking under arrangement 8. mai 2025. Veterandagen, innført av regjeringen for å styrke anerkjennelsen av innsatsen til militære veteraner, er lagt til frigjøringsdagen. Forsvaret er tildelt ansvaret for markering av dagen i Målselv. Ordføreren nevnte gjenreisninga av Bautasteinen. Avduking var avvist av arrangør.

15. juni var det avduking av relieff for Aase Nordmo Løvberg ved Øverbygd kirke. Menighetsrådet har hatt ansvar for plassering og montering. Mellemygd mannskor deltok under gudstjenesten. Statuen

på Fossmotunet ble avduket i 2018. Elsa Nymo har all ære for at vårt «Aaseprosjekt» med dette er i mål.

Frank Nygård, Mariann Nesvold og Torild Brandmo stilte som veivakter under sykkelrittet Artic Race 9. august.

Troms historielags høstseminar med tittelen *Fredsseminar med tromsperspektiv 2025 ble* arrangert i Kunnskapsparken på Finnsnes 11. – 12. oktober. Temaet ble belyst fra ulike vinkler av Ingeborg Breines, Randi R. Balsvik, Anja Salo, Maryam Shariff og Oddvar Svendsen. Her deltok Kari, Tone og Frank i tillegg til Oddlaug som bidro med presentasjon av prosjektet *Fangeleirene i Målselv*.

Elsa Nymo og Oddlaug Lakseide er medlem i Målselv kommunes bygdebokkomite.

Årsplanens arbeidsmål

Aktivitet/oppgaver	Oppstart	Ansvarlig
Vertskap for Troms historielags årsmøte	4. – 6. april	Styret
DKS – aktiviteter på Fossmotunet for 8. klasse	12. Juni	Styret
Informasjonstavle Høgskarhus krigsfangeleir.	Pågående	Frank Nygård Olav Renmælmo
Prosjekt: <i>Undervisningsmaterieell 2. verdenskrig</i>	Pågående	Gerd Borgen Frank Nygård Oddlaug Lakseide
Målselvkalender 2026	Pågående	Torild Brandmo Mariann Nesvold
Kulturminnedagene 2025 Tema: Hjem	31. august – 8. september	Styret
Prosjekt: <i>Utflytting fra Målselv til Nord-Amerika i perioden 1843 - 1959</i>	Fra mai	Erik Myre, Asbjørg Nordmo Karlsen, Torild Brandmo og Cato Hauge Fossen

Troms historielags årsmøte

4. – 6. april var laget vertskap for Troms historielags årsmøte. Høgtun kulturklynge tilbød møtelokale, kost og losji. I lørdagens program presenterte laget arbeidet med registrering av krigsfangeleirer etterfulgt av vandring i Krigshistorisk landskap i Bardufoss sentrum, tur til Bardufoss videregående skole og lunsj på O`Learys. Elsa Nymo viste rundt i hovedbygningen på Høgtun før kveldens festmiddag hvor alle deltagende lag presenterte seg. Tonje Grimstad og Sigbjørn Solvang underholdt. Tradisjonen tro var det åresalg med premier sponset av deltagende medlemslag.

DKS – aktiviteter på Fossmotunet for 8. klasse

12. juni inviterte DKS og Midt-Troms museum lag og foreninger til Fossmotunet. Tema var *Bærekraft i same- og bondekultur – lokal kulturarv i ungdomsskolen*. Målet er å gi alle 8. klassinger i kommunen innblikk i lokal historie, arkitektur og immateriell kulturarv i lys av bærekraft. Frank guidet grupper i krafthistoria. Elsa Nymo og Agnes Fagerheim lærte bort kunsten å steike jønnbrød. Oddlaug veiledet grupper som bakte, stekte og spiste egenproduserte potetkaker. Poteten var levert av Alf Helge Utby.

Prosjekt: *Undervisningsmaterieell 2. verdenskrig*

Prosjektgruppa har hatt 4 arbeidsmøter. Hovedfokuset har vært å få på plass finansiering av installasjon for minnetavla ved Bardufoss videregående skole. Tavla var ferdig produsert i 2024 og er lagret hos kunstner Alvin Jensvold. I samarbeid med skolen som foreslo frittstående installasjon i vestenden av bygget, utarbeidet Alvin tegninger. I samarbeid med mekanisk bedrift kalkulerte kunstner kostnaden på selve installasjonen produsert i metall. Skolen ble forespurt om å kalkulere og produsere sokkelen noe de var positive til. Totalt budsjett er kr 325. 000. Marit Fossen har bistått i prosessen med å søke støtte hos: Forsvarsdepartementet, Forsvarets museer, Sparebanken Narvik, FrittOrd, Olav Thon legat og Regionalt kulturfond for Troms. Laget har nå tilsagn på kr 150. 000.

Leiren på Brorstad, Lager Olga, er ikke gjort klar for publisering. Det er registrert stor tysk aktivitet mellom Olsborg og Leirbekkmoen. I juli befarte «fangegruppa» sammen med tidsvitne Randi Kjellmo Gaard, f. 1939, gården Aspmo. Hun påviste området hvor det stod en fangebrakke. Tufta ble GPS-merket og legges til leiren på Leirbekkmoen.

I juni befarte styret Tølleveheimen, et område i Storhaugen hvor det er synlige spor etter tyske leirbrakker og luftvernstillinger etablert i 1944. Olav Renmælmo, Albert Fosli, Vidkunn Haugli og Rønning Tollefsen var invitert med som stifinnere. Olav fortalte at leiren ble etablert høsten 1944 da kanoner kom dit fra Finland. Kanonene ble trukket opp til Tølleveheimen av hester plassert i Jensrommet hvor det og var satt opp boligdel for hestepasserne. Funnene ble GPS-merket og blir lagt under Leiren på Bruvoll. Tyskerne etablerte også fangeleir i området Olavollhaugen høsten 1944.

Prosjektet er i sluttfasen. Lærere som underviser i fagene samfunnsfag og historie ved Bardufoss ungdomsskole er tilbudt presentasjon av prosjektet og nettressursene. Midler fra Landslaget for historielag, kr 20 000, tildelt i 2020, til ny oppsetting av *Historisk speil – fangene i Målselv* i *Den kulturelle skolesekken* (DKS) står fortsatt ubrukt. Midlene skal benyttes til formidling av lokal historie om krigsfangeleirene og krigsfangene til ungdommer i Målselv. Prosjektet er initiert i samarbeid med Målselv kommune og Midt-Troms museum (MTM). Målet var å engasjere og invitere elever til avduking av Bautasteinen. Nytt mål er ei markering når installasjonen på Rustahøgda er på plass.

Målselvkalenderen

På siste årsmøte kom det forslag om tema til årets kalender, og tema ble minnesmerker i kommunen. I starten var flere personer involvert i tankeprosessen rundt tema. Vi var blant annet innom vegmerker og Maursundlinja, prøvde å få oversikt over hva som finnes i Målselv. Vi oppdaget at vi har mange flere merker enn hva vi først trodde, så vi måtte begrense utvalget og komprimere for å få plass til mest mulig. Dermed ble enkelte kalendersider tettekrevet, og vi ser i etterkant at man kunne ha fylt to årskalendre.

Gruppa har møttes jevnt og trutt fra våren og utover. Det ble noen fine turer rundt i kommunen da vi ønsket å oppsøke minnesmerkene. Noen av minnesmerkene var vanskelig å finne fram til. Det måtte lokal guide til for å lokalisere de som var mest utilgjengelig. Her burde man tenke på å få laget skilting og litt enkel info til allmenheten. Skrifta på noen av steinene var vanskelig og til dels umulig å lese. Her burde det gjøres renovasjonsarbeid.

Årets kalender ble trykt i 600 eksemplarer hos ABC grafisk til en pris av kr 46.550, - inkl. mva.

Kalenderen ble solgt disse stedene: På Rundhaugmartna'n, på stand på Bardufoss, Husfliden, Gullgruva, Joker Holt og Joker Sandmo. For framtiden bør vi se på å få flere utsalgssteder da vi opplever at det fortsatt er mange som er ukjent med at kalenderen finnes.

Prosjekt: Utflyttede fra Målselv til Nord-Amerika i perioden 1843 - 1959

På styremøte 22. mai 2025 blei det satt ned ei arbeidsgruppe for å jobbe med kartlegging av personer fra Målselv som utvandra til Amerika. Arbeidsgruppa bestod av Erik Myre, Torild Brandmo, Asbjørg Nordmo Karlsen og Cato Hauge Fossen. I meldingsåret har gruppa hatt 4 møter, med en god del mellomarbeid. Cato hadde på forhand arbeidet en god del med tema og hadde på første møte et utkast til form på produktet vi skulle fram til.

Underveis har spesielt Asbjørg og Torild, som de mest erfarne innafor tema, arbeidet mye. Mål som blei satt på første møte var å få utarbeidet en mest mulig komplett oversikt over amerikautvandrere fra Målselv og gjøre dette tilgjengelig på en best mulig måte.

Databasen inneholder navn, fødeår, bosted, utreiseår, utreisested, båt, reisemål, familieforhold, kilder og utfyllende kommentarer. Oversikten utarbeides i et regneark som i neste omgang skal være grunnlag i en søkbar database som da gjøres tilgjengelig. Kvalitetssikring av opplysningene har vært et svært omfattende arbeid hvor hele høsten har gått med.

Ved utgangen av året nærmer det seg avslutning av denne fasen og arbeid med å etablere en søkbar database starter. Om det blir utgivelse i noen form for bok er det ikke tatt stilling til enda.

Kulturverndagene 2025, 30. august - 7. september

Tema for Kulturverndagene 2025 var «HJEM – Utvikling, utvandring, utveksling». Utfordringen var refleksjon rundt hva det vil si å være hjemme. «HJEM» kan brukes til å utforske hvordan bygninger, håndverk, tradisjoner og natur former identitet og tilhørighet.

Målselv historielag feiret også i år egen kulturarv gjennom guidet busstur. Tema: *Spor etter tidlig bosetting – Bygninger, håndverk og tradisjoner*

Vandringsrute: Olsborg-Rognmoen-Takelvdal-Heia-Mauken/Blåtindveien-Akkasæter-Storjord-Keianes

Vår lokale tradisjonshåndverker Roald Renmælmo sammen med tidligere seniorrådgiver ved Midt-Troms museum Ellen Width bidro med kunnskap knyttet til kulturminner langs ruta. Dagens eiere formidlet gårdshistorie og viste stor gjestfrihet når de slapp 32 nysgjerrige og vitebegjærlige «turister» inn på sine private gårdstun og inn i bygninger. Forfatter av Balsfjord og Malangen historie 1918 – 1990 - Krise, krig og fellesskap, Lill Karin Elvestad bidro med kunnskap om tidligere kommunegrenser for områdene rundt Målsneshalvøya. Medbragt Målselvnepe, saft, kaffe, kake og påsmurte landganger fra Høgtun kulturklynge ble servert utendørs på Heia. UL Forsøket ønsket oss hjertelig velkommen ved endestasjon, ungdomshuset på Ringheimen. Her feiret vi årets Kulturverndager med middag, kaker og kaffe.

Økonomi

Historielagets økonomi bygger hovedsakelig på styrets frivillige innsats, medlemskontingent, prosjektmidler, momskompensasjon og inntekter fra kalender og boksalg.

Andel billettinntekter «Oldemors reise»	kr 6.636, -
DKS-/Midt-Troms Museum 80 år siden frigjøringa	kr 5.000, -
DKS-dagen Fossmotunet	kr 5.000, -
Målselvkalenderen 2025	kr 16.380, -

Medlemskontingent	kr 26.800, -
Momskompensasjon	kr 23.707, -
Grasrotandel Norsk Tipping	kr 5.241, -
Kulturminnedagen	kr 12.021, -
Veivakt ved sykkelritt	kr 2.100, -

Regnskapet viser at Målselv Historielag for 2025 fikk et overskudd på Kr 36.122, - Da er kr 150.000, - som vi har mottatt i støtte for «Installasjon Minnetavle» avsatt.
Bankkontoen viser pr. 31.12.2025, kr 440.260,90. Av dette er kr 20.000, - bundet opp mot «Den kulturelle skolesekken».

Oppsummering/vurdering året 2025

Styret har jobbet jevnt og iht til foreslått arbeidsplan. Nye krefter valgt til styret i 2025 gjorde at vi kom i gang med å samle og kvalitetssikre informasjon om utvandring fra Målselv til Amerika. I markeringsåret Crossing 200 økte mengden søkbare kilder til stor verdi for vårt arbeid.

Årlig samarbeid med kommunen og museet med elever i ungdomsskolen som målgruppe er givende. Fossmotunet er den beste arena for å gi liv til kulturarv.

Samarbeidet med Statskog om informasjonstavle som markering av krigsfangeleiren ved Høgskarhus, har stått i bero dette året i påvente av Statskogs reguleringsplan for området.

Webansvarlig Odd Inge oppfordrer oss til å dele historier fra Målselv som kan passe på hjemmesida. Send det i så fall gjerne til lagets e-postadresse som Word eller PDF fil så kan vi legge det ut.

Lag og foreninger har flere instanser som bidrar økonomisk når målgruppa er barn og ungdom. Installasjonen som skal reises ved Bardufoss videregående skole er ikke fullfinansiert. 3 av 6 søknader er innfridd. Det er penger å hente til kulturformidling om søknaden viser til aktivitet over tid. Installasjonen skal opp og flere søknader skal skrives.

Da vi besøkte Fosslia i juni viste Anne Berit Fosli, Marit Tunes og Kirsten Fosli oss også tuft etter «Anestua» et våningshus i Fosslia. Huset var opprinnelig satt opp på Øvre Moen, i Jenssvingan, og flyttet til Fosslia av frihandler Peder Gulliksen Sneve gift 2. gang med Ane Johansdatter fra Fosslia. I 1943 flyttet sønnen Johan Georg Sneve huset til Flatmo hvor det står nå. Etter trivelig kveldsstund på Dahlberg besøkte noen også Lillengmo, Flatmo og Neby med Guristua, navn etter lærer Guri Myre. Guri er kjent for sammen med Ivar Alapnes å designe Bardu- og Målselvbunaden. Her bidro Erik Myre og Marit Tunes som kjentmenn.

I desember inviterte styret medlemmer som på ulikt vis har støttet lagets arbeid gjennom året til julemøte på Trollhaugen. Vidkun delte husets historie. Mariann leste Julkakedeig et dikt av Arne Lyngås. Tone delte dagboknotat skrevet av Esther Johnsen jula 1944. Dagfinn Hansen beriket oss med tonesatte tekster av Lyngås.

Vi takker medlemmer, kommunen og museet for samarbeid og ønsker nytt arbeidsår med framgang i etablerte prosjekt og rom for nye prosjekt velkommen!

Bardufoss den 18. februar 2026

Styret for Målselv Historielag